

Gadymy Müsüriň iň soňky melikesi: Kleopatra

Category: Kitapcy, Sözler, Zenan şahsyýetler

написано kitapcy | 23 январа, 2025

Gadymy Müsüriň iň soňky melikesi: Kleopatra GADYMY MÜSÜRIŇ IŇ SONKY MELIKESI:

► KLEOPATRA

Kleopatra VII (b.e.öň 69-30 ýý) b.e.öň 51-30 aralygynda höküm süren zenan faraondyr. Ol Aleksandr Makedonskiniň ölüminden soň Müsüriň häkimiýetini ele alan Ptolemeý nesilşalygyň iň soňky agzasydyr we antik taryhyň iň tanymal zenanlaryndan biridir.

Ol Neos Dionis Ptolemeý XII-niň gyzydyr. Kakasynyň ölüminden soň dogany Ptolemeý XIII bilen nikalaşyp tagta şärikdeş bolýar. Häkimiýet işlerinde öz ygtyýarlygyny hasam köp ulanmak isländigi üçin adamsy ony b.e.öň 48-nji ýylda Müsürden kowýar. Ol Siriýa gidip tagty eýelemek üçin goşun toplam ýörkä, Pompeýiň ölendigi sebäpli Müsüre gelen Ýuliý Sezar biri-birine garşy uruşmaga taýýarlanýan taraplary ýaraşdyrmaga çalyşýar. Kleopatra uçursyz owadanlygy bilen Sezary özüne şeýle bir täsir edýär welin, Dion Kassiniň sözleri bilen aýdanda, göýä «Sezar onuň aklawyjysyna» öwrülipdir.

Sezar Aleksandriýadaka we Rime dolanandan soňam onuň bilen ýaşaşypdyr. Kleopatranyň Sezardan bir ogly hem bolupdyr

(Ptolemeý Sezar XV). Sezaryň öldürilmeginden soň tagta şärikdeş Ptolemeý XIV-ni öldürtdi we ogly Ptolemeý Sezar bilen bile tagty eýeledi.

Rimde ýüze çykan syýasy gapma-garşylykda taraplaryň haýsysyna geçýändigini mälim etmek üçin Tarsusda Mark Antoniý bilen duşuşýar.

Taryhçy Appianyň aýtmagyna görä, Kleopatra heniz on baş ýaşyndaka Aleksandriýada garşylaşan Antonä ýiti täsir edipdir. Tarsus duşuşygynyň yzysüre Antoniý melikä aşyk bolýar we ikisi bile Müsüre gelýär. Antoniý Kleopatra näme diýse lepbeý diýip duran hyzmatkäre öwrülipdir, onuň näz-kereşmelerine döz gelipdir. Hatda ol Kleopatra 'Melikeleriň melikesi» diýen ady beripdir, gelen ilçilere özüne Osiris, oňa Isis diýip ýüzlenmegi talap edipdir.

■ Oktawian we Antoniý

Rimiň syýasy ýagdaýy Okrawian Awgust bilen Mark Antoniniň özara çaknyşyga girmegine şert döreden wagtynda, Oktawian Antonä garşy uruş yglan edýär. Oktawianyň ýeňşi bilen gutaran Aksium deňiz söweşinden soň Kleopatra Aleksandriýa gaçyp gelipdir. Ol mundan beýläk Antoniniň soňunyň gowulyk bilen gutarmajagyny bilip, özüni halas eder ýaly çykalga gözleýärdi. Öz janyňa kast edendigi barada habar iberip, Antoniniňem şeýtmegini talap etdi. Netijede melikä güpbe ynanan Antoniý öz janyňa kast etdi. Kleopatra Aleksandriýany basyp alan Oktawian bilen ýüzbe-ýüz duşuşyk geçirenem bolsa, näz-kereşmesi bilen ony özüne maýyl edip bilmändir. Melike hökümdaryň göwnüne ýaramandygyny we özüniňem Rimiň ýeňiş ploşadynda masgaralanjakdygyny bilip, özüni zäherli ýylana çakdyrýar. Yzysüre onuň ogly hem rimliler tarapyndan öldürilýär.

Mark Antoniý bilen ýakyn gatnaşygy sebäpli çeper eserlere ady düşen (meselem, W.Şekspiriň «Kleopatra», Bernard Şounyň «Sezar we Kleopatra» pýessalary, Filipp Wandenbergiň «Sezar we Kleopatra» romany, Elizabet Teýloryň «Kleopatra» çeper kinofilmi we başgalar -t.b.) melike antik döwrüň başyňy-gözüňi aýlaýan maýyl ediji, tutanyerli we mekir aýal obrazynyň iň

gowy mysaly bolup geldi. Plutarh oña baha berende «Eflatun adamlary öz tarapyña çekmegiň dört usulyndan söz açýar, emma melike münlerçesini bilýär» diýipdir.

Taryhçy Dion Kassiý hem oña «Döwrüniň iki beýik rimlisini jady lady, üçünjisi sebäpli özüni ýok etdi» diýipdir.

Kleopatranyň maýyl ediji ukyby bilen birlikde hökmürowanlyk sürmek meýli-de güýçli bolupdyr. Ol «Filopator» (kakasyny söýýän) lakamynyň gapdalyndan «Filopatris» (ýurduny söýýän) lakamyny hem göteripdir. Melike Ptolemeý nesilşalygynyň Müsüriň ýerli dilini bilen ýeke-täk agzasydyr. Mundan başga-da birnäçe daşary ýurt dillerini bilipdir. Plutarhyň aýtmagyna görä, ony rowaçlyga ýetiren janyňy alyp barýan näzli bakýslary däl-de, şirin mukam ýaly ýaňlanýan dilewarlygydyr.

Kleopatra Antoniniň sowgat eden Pergamon kitaphanasynyň kitaplaryny Aleksandriýanyň kitaphanasyna getirdipdir. Rimli şahyrlar oña hernäçe «mahluk», «günäkär aýal» ýaly ýaramaz sypatlandyrmalary ýöňkeseler-de, Kleopatra Müsüriň Rim imperiýasynyň golastyna düşmegini ep-esli wagtlap gijikdirmegi başarypdyr.

Internet maglumatlary esasynda taýýarlandy. Zenan şahsyýetler